

DIFFERENTIATION VARIETIES OF PERFECTIONISM OF PERSONALITY

The article proved that the leading criterion is creation of the concept of perfectionism multidimensionality of its psychological structure that allowed to create a differentiation of types of perfectionism. As it was in the article noted that the pursuit of high standards by itself is not pathological: the individual may enjoy hard work, commitment to self-development, self-improvement, improve performance, and it takes an existence boundaries of personal improvement.

Key words: perfectionism, personality, global perfectionism, perfectionism partial, commitment to excellence.

Кононенко Оксана Ивановна – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри диференціальної і спеціальної психології Одеського національного університету імені І.І.Мечникова.

УДК 316.361

Крайлюк А.І.

ВИБІР ШЛЮБНОГО ПАРТНЕРА: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

В статті анонсовано результати теоретичного аналізу проблеми вибору шлюбного партнера у сучасній психологічній науці. Провідної уваги приділено теоріям, згідно яких важливим чинником обрання є досвід взаємовідносин в батьківській сім'ї. Джерела – 23.

Ключові слова: несвідомі мотиви, шлюбний вибір, модель шлюбу батьків, життєвий сценарій, родовий анти сценарій, відповідність рівнів диференціації я.

Постановка проблеми. Особливо гостро постає потреба наукового дослідження сім'ї в період економічних, політичних, соціальних змін у нашому суспільстві. Зростання кількості розлучень, особливо в перші роки подружнього життя, свідчить про кризу. Актуальним нині є пошук шляхів її стабілізації, зокрема через дослідження процесу створення, того, що має вплив на вибір шлюбного партнера. Не дивлячись на велику кількість досліджень, в суспільстві до сьогодні спостерігається певна психологічна необізнаність в сфері стосунків та сім'ї. Тому необхідною є популяризація несвідомих чинників, що обумовлені досвідом дитячо-батьківських взаємовідносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед низки теорій вибору шлюбного партнера є ті, які пояснюють даний вибір через гомогамію особистісних рис партнерів, деякі через здатність партнерів задовольняти потреби один одного, інші розглядають вибір шлюбного партнера через проходження певних стадій або фільтрів, також є теорії змішаних детермінант, куди входять такі чинники, як місце проживання, прихильність, надійність, емоційна стійкість, приємний характер, бажання позбутись самотності, мотив продовження роду, вагомість певних ознак для чоловіків і для жінок. В даній статті ми здійснюємо аналіз теорій, в яких чинники обумовлені дитячо-батьківським досвідом взаємодії або так звані теорії несвідомого вибору.

Серед зарубіжних вчених над теорією вибору працювали: Адлер А., Берн Е., Боуен М., Віллі Дж., Вітакер К., Вітек К., Волкова А.М., Возилкіна І.В., Добрович А.Б., Дікс Г., Дружинін В.Н., Ейдемільлер Е.Г., Клемантович І., Коммінс У., Крахотвіл С., Лідз Т., Маценова

Є.Б., Менделевич В.Д., Наріцин В.В., Некрасова С.М., Пауелл Д., Пезешкіан Н., Прилепських О.С., Самсонова П.М., Сатир В., Термен Л.М., Терьохіна С.О., Томан В., Фройд З.Я., Харріс Дж., Цельмер З., Чередниченко В.І., Шутценбергер А., Юнг К.Г., Юстицький В.В., Ясічка О. та інші. Вітчизняні науковці, які здійснили вагомий внесок: Вовчик-Блакитна М.В., Демидова Т.А., Козловська Е.В., Крупник І.Р., Мацюк В.В., Мушкевич В.І., Радчук В.М., Сидорик Ю.Р., Чаусова Ю.А. та інші. Набуті теоретичні знання потребують узагальнення для більш повного розуміння досліджуваного явища, плідності дискусій, розв'язання численних дослідницьких та практичних проблем.

Мета статті – аналіз на узагальнення психологічних теорій вибору шлюбного партнера, що пояснюють його здійснення несвідомим досвідом дитячо-батьківських взаємовідносин.

Викладення основного матеріалу і результатів дослідження. Найбільш відомою у цій галузі є психоаналітична теорія З.Я.Фрейда, згідно якої чинником вибору шлюбного партнера є особливості перебігу фалічної стадії розвитку, коли діти починають відчувати сексуальний потяг до дорослих, особливо до батьків. Несвідомо відбувається перенос любові, що переживається ними до первинного лібідонозного об'єкта, на соціально прийнятні об'єкти – свого потенційного подружнього партнера. Таким чином, згідно З.Я.Фрейду чоловіки шукають майбутню супутницю, схожу на власну матір, а жінки, в свою чергу, вибирають чоловіка, який нагадує зовні, в поведінці чи ставленні батька [17].

К.Г. Юнг підкреслює, що мотиви, які лежать в основі вибору в більшій мірі несвідомі. У чоловіків є певний несвідомий образ жінки, архетипова форма – «аніма», який проєктується на партнерку і є основною причиною атракції до неї. Важливим є знайти жінку, яка нагадує образ матері і задовольняє потреби аніми. Якщо обирається жінка, яка відрізняється від однієї або обох несвідомих моделей, виникнуть проблеми, оскільки свідомі позитивні почуття до неї будуть руйнуватися негативними несвідомими почуттями. В жінок цей внутрішній образ чоловіка або архетип носить назву «анімус». На думку автора міцність зв'язку з батьками несвідомо впливає на вибір подружнього партнера. Свідомо любов до одного із батьків сприяє вибору схожого на нього подружнього партнера, в той час як несвідома прив'язаність утруднює вибір, блокуючи свідомий вибір. Також, автор звертає увагу на те, що з точки зору продовження роду інстинктивне обрання партнера є найкращим, а психологічні відносини у шлюбі є можливими лише у другій половині життя [21].

Ставлення до любові й шлюбу, на думку А.Адлера, формується в дитинстві. Усі якості, стають ще більш явними і рельєфними тоді, коли людина стикається з проблемою любові та шлюбного вибору. Наприклад любов чоловіка, що страждає від комплексу неповноцінності буде виражатися в постійному бажанні підтримки зі сторони партнерші, його ідеал – це жінка з турботливим материнським характером [1].

Так С.Кратохвіл виводить концепцією дублювання батьківських властивостей, згідно з якою індивідум навчається чоловічим чи жіночим ролям в значній мірі від своїх батьків і має тенденцію неусвідомлено використовувати в своїй сім'ї модель відносин батьків та обирати партнера виходячи з даного досвіду, незалежно від того, подобаються вони йому чи ні. Важливим моментом, на думку автора, є домінування в сім'ї – хто з батьків "керував", а хто підкорявся [9].

Дослідження Л.М. Термена теж підтверджують, що на здоров'я стосунків має вплив сприятлива модель шлюбу батьків, хороші відносини батька до матері, щасливе дитинство.

Результати дослідження зазначають що врівноважені члени подружжя були спокійними в дитинстві, їх рідко карали, частіше пестили, з ними більш відкрито говорили про питання сексу [22].

Цікавою є концепція дублювання властивостей братів і сестер В.Томана, відповідно до якої індивідум прагне в нових соціальних зв'язках реалізувати свої відносини з братами і сестрами [23].

З точки зору школи транзактної психології Е.Берна та позитивної психології Н. Пезешкіана саме за батьківськими інструкціями планується та здійснюється майбутнє життя дитини. Життєвий сценарій (план життя) може складатись з безлічі сценаріїв, які стосуються всіх сфер існування, особистої та професійної реалізації. Сценарії можуть впливати на вік вступу в шлюб, кількість шлюбів, кількість дітей, відношення до спільного життя у цивільному шлюбі та мають прямий вплив на вибір партнера. Дослідження А.Шутценбергера теж показують, що з покоління в покоління передаються звичаї та настанови щодо вибору шлюбного партнера [2,19].

Відомі дослідники психології сім'ї Е.Г. Ейдемільер та В.В. Юстицький також підкреслюють, що більшість сценаріїв людина вбирає із батьківської сім'ї, наслідуючи моделі поведінки через постійне сприймання послань або інструкцій батьків до нього. При умові усвідомлення несвідомих причин своєї поведінки та вчинків, людина може вийти зі свого сценарію. Але в більшості випадків особистість або дотримується батьківських настанов, або використовує «антисценарій», відштовхуючись у своїх діях від нього. Причиною реалізації «антисценарію», як правило, є неблагополучні відношення з батьками. Сценарієм можуть бути обставини знайомства майбутнього подружжя, вік вступу в шлюб, його тривалість та інше. В дослідженні Прилепських О.С, існує прямий зв'язок між образом власного батька і формуванням уявлень про свого майбутнього обранця у дівчат. При позитивному відношенні до батька, його авторитетності йде пошук майбутнього чоловіка у напрямку схожості на нього за особистісними рисами, типом міжособистісної взаємодії. При негативному ставленні – уникнення будь-яких аналогій. Можливе формування негативного відношення до сімейного життя взагалі [20,13].

З точки зору П.М. Самсонової, уявлення про майбутню сім'ю формуються за допомогою двох механізмів: трансляції та компенсації. Трансляція – уявлення своєї сім'ї як копії батьківської. Компенсація – внесення необхідних змін, додавання відсутніх сторін сімейного життя для побудови більш благополучної сім'ї. Людина намагається обрати партнера по шлюбу зі схожими уявленнями на шлюбно-сімейні взаємовідносини, які є генеральною схемою, планом будівництва своєї родини. Тобто міцність майбутнього шлюбу та сумісність подружжя, успішність батьківства залежать від благополуччя батьківської сім'ї та моделей батьківської та подружньої поведінки. Схожу думку висловлює В.Д. Менделевич. Вчений вважає, що у процесі сімейного виховання формуються шаблони прогнозування, виходячи з яких людина буде свою поведінку та взаємовідносини і здійснює вибір шлюбного партнера. Уявлення про майбутню сім'ю та подружнього партнера має трикомпонентну структуру, до якої входить когнітивний, емоційний та поведінковий аспекти [15].

К.Вітек зазначає, що розлучення батьків утричі збільшує ймовірність майбутнього розлучення у дітей, у той час як ймовірність розлучення дітей, батьки яких не розлучались, становить одну двадцяту частину. Факт виховання у неповній сім'ї також відбивається на

формуванні уявлень про майбутню сім'ю. Ці дані також підтверджують вагомість впливу батьківської сім'ї на формування пари та вибір подружнього партнера [5].

Такий вплив ми можемо також констатувати виходячи зі сценарію соціалізації по Дружиніну В.Н., який виглядає наступним чином: 1. Діти першопочатково отримують в якості зразка модель стосунків з парнерами в батьківській сім'ї; 2. Далі вони програють ці стосунки, виступаючи в різних ролях з сиблінгами; 3. На основі оцінки схожості моделей сім'ї вони вибирають партнера і програють структуру ролевих стосунків батьківської сім'ї в своїй новій сім'ї [8].

З.Цельмер відстежила, що у процесі формуванні уявлень про подружні ролі та майбутнього партнера спостерігається тенденція навчатися своєї майбутньої подружньої ролі через отожднення себе з батьком чи матір'ю та спостереження за поведінкою батька стосовно матері і навпаки. Образ батька чи матері протилежної статі є визначальним при виборі майбутнього партнера (за критеріями – схожості чи протилежності) [18].

М.Боуен, представник системної сімейної психотерапії, бачив чинником вибору шлюбного партнера відповідність рівнів диференціації «Я». Ним було описано різні ступені диференціації я, які відображають здатність розрізняти свої почуття і думки, здатність до адаптації, емоційну незалежність. Молоді люди здійснюють шлюбний вибір виходячи з особистісного рівня диференційованості я, який в свою чергу є успадкованим від їх батьківських сімей. На думку автора, залицяння, шлюб і дітонародження в значній мірі регулюються несвідомими емоційно-інстинктивними силами [3].

На думку К. Вітакера шлюб має багато прихованих символічних очікувань, кожний партнер несвідомо розраховує на те, що інший замінить йому матір та забезпечить йому такий же захист на надійність. Автор звертає увагу на абсолютну відповідність між партнерами в шлюбі, яка полягає не тільки в тому, як члени пари доповнюють один одного зараз, але і в тому, як кожний сприймає іншого з точки зору розвитку їх стосунків. У виборі партнера несвідомо враховується, наприклад наскільки партнер підходить «моїй депресії» чи «моєму садизму». Автор підкреслює, що емоційний вік чоловіка і жінки є однаковим, так як і рівень агресії і любові [4].

Виділили групу мотивів вступу в шлюб, що не усвідомлюються і виходять із дитячого досвіду, також А.Б. Добрович та О.Ясіцка та назвали їх «пастками закоханості». Сюди відносять: обопільне акторство, коли молоді люди грають романтичні ролі; спільність інтересів, яке сприймають як спорідненість душ; уражена самозакоханість, яка стимулює досягнути бажаного будь-якою ціною; пастка неповноцінності, в яку зливаються почуття провини та реалізація «останнього шансу»; інтимна вдача, коли успіх в сексуальних стосунках зводиться до передбачення хорошого шлюбу; взаємна легкодоступність; жалісність (вина, борг), які можуть сприйматися як «власна доблесть»; порядність, коли шлюб стимулюється думкою близьких людей і відповідальністю перед ними; вигода, коли людина за допомогою такого шлюбу знаходить матеріальне благополуччя; помста, коли вибір партнера і вступ шлюб здійснюють «на зло кривднику»; боязнь самотності, коли шлюб виступає в ролі порятунку від своїх проблем і страху майбутнього життя [7].

Здійснивши теоретичний аналіз вітчизняних науковців, необхідно виділити вагомий внесок в дане питання Радчук В.М., яка розвинула ідею про те, що в основі латентної програми шлюбних стосунків лежать архетипові прагнення суб'єкта до воз'єднання з «іншим». Відбувається «зчитування» світу та стосунків власного «Я» з «Іншим», батьківське імаго, що

інтеріоризувалися у формі комплексів та екстрапольоване відчуття цього зв'язку з "Іншим", або його відсутність, стає основою уявлення про світ, заломлюючою призмою здійснюючи суттєвий вплив на несвідомий "вибір" шлюбного партнера та майбутні стосунки, оскільки саме вони формують у суб'єкта первинне відчуття стосунків з оточуючими та залишаються його базовою парадигмою [14].

Сидорик Ю.Р. встановлено, що життєва перспектива сім'янина значною мірою відтворює змістово-динамічні характеристики родинних взаємин індивіда. Доведено, що останні впливають на становлення таких параметрів життєвої перспективи сім'янина, як оптимістичність, диференційованість, локус контролю, напруженість й автономію в очікуванні молоддю майбутніх сімейних стосунків. З точки зору Е.В. Козловської, готовність до гармонізації подружніх стосунків у шлюбних партнерів залежить від рівня збігу їх образів родини, базовим компонентом якої є з батьківський образ сім'ї [16].

Мушкевич В.І. довела, що тип батьківської сім'ї є визначальним у функціонуванні молодого подружжя. Факторами, що детермінують створення молодим подружжям власної моделі родини, є їх характерологічні риси, просімейна мотивація, диференційованість особистості від батьківської сім'ї. Нею також обґрунтовано, що на 3–5 році подружнього життя починає діяти модель батьківських структурно-функціональних відносин. Тип батьківської родини є головним фактором у становленні типу поведінки та рівня функціональності молоді сім'ї. Функціональність або дисфункціональність нової родини обумовлена батьківською сімейною структурою. Сімейний нарратив як засіб конструювання подружніх стосунків вивела Чаусова Ю.А. [12].

Сучасна українська дослідниця Мацюк В.В. експлікувала, що одним із механізмів формування образу майбутнього шлюбного партнера є статево-рольова ідентифікація з батьками, психологічними особливостями якої є ототожнення себе та партнера із батьком відповідної статі та бажання наслідувати поведінку батьків у подружніх стосунках. Формується цей образ внаслідок інтеріоризації та відображення ознак, структурних характеристик і відношень відомих суб'єкту шлюбних пар. З погляду Демидової Т.А. провідним механізмом формування уявлень про майбутню сім'ю у юнаків та дівчат також є процес статево-рольової ідентифікації в родині, який проявляється у бажанні відтворити модель батьківської сім'ї у своїй майбутній родині, при цьому форми батьківських взаємовідносин стають еталонними, хоча далеко не завжди є такими [11,6].

Крупник І.Р., займаючись дослідженням особливостей уявлень дітей трудових мігрантів про сімейне життя, підкреслював вагомість взірця батьківської моделі для створення власної. На його думку вибір шлюбного партнера залежить від уявлень про майбутнє сімейне життя. Таким чином вітчизняна наука теж підкреслює вагомість впливу батьківської сім'ї на формування власної [10].

Висновки. Здійснивши теоретичний аналіз заданої проблематики можемо констатувати, що існує низка категорій щодо пояснень впливу батьківської сім'ї на вибір подружнього партнера. Подружній партнер обирається за прототипом батьків протилежної статі, відповідає внутрішньому чоловічому чи жіночому началу – анімус чи аніма. Якщо були сиблінги, може мати вплив компліментарність на основі стосунків з ними. Партнер має допомогти задовольнити незадоволені в дитинстві потреби та відповідати внутрішнім комплексам чи так званім «пасткам закоханості». Він повинен «вписуватись» у життєвий сценарій, сформований під впливом батьківського програмування, або відповідати

антисценарію у випадку, коли стосунки з батьками були неблагополучними. Партнер має відповідати уявленням про сім'ю, які мають три компоненти: когнітивну, емоційну, поведінкову та формуються в батьківській сім'ї за принципами трансляції чи компенсації. Необхідними для вибору партнера також є схожість моделей сім'ї, уявлень про шлюбно-сімейні взаємовідносини, відповідність рівнів диференціації я.

Отже теорії, які пояснюють шлюбний вибір через дитячо-батьківський досвід, підкреслюють важливість умов, в яких формується особистість, та бачать головними чинниками взаємовідносини з матір'ю та батьком, їх ставлення, стосунки батьків між собою, а також стосунки з братами та сестрами. Тобто, ставлення середовища, в якому формується особистість, закарбовується в її несвідомому і потім має вплив на подальший перебіг всіх стосунків, особливо стосунків у парі та вибір подружнього партнера. Дитячі ставлення, взаємовідносини та досвід визначають актуальні ставлення, взаємовідносини та досвід. Таким чином дитячий досвід може мати як позитивний так і негативний вплив на вибір шлюбного партнера. Ми вважаємо, що перспективами подальших розвідок у цьому напрямку є дослідження особливостей впливу батьківських настанов на вибір подружнього партнера.

Література

1. Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии / А. Адлер. – М. : Фонд «За экономическую грамотность», 1995. – 296 с.
2. Берн Э. Игры, в которые играют люди : психология человеческих взаимоотношений. Люди, которые играют в игры : Психология человеческой судьбы / Э. Берн; [ред. М. С. Маяковского]. – СПб ; – М. : «Университетская книга», 1998. – 397 с.
3. Боуэн М. Теория семейных систем Мюррея Боуэна: Основные понятия, методы и клиническая практика. / М. Боуэн. - М. : 2005. – 342 с.
4. Витакер К. Танцы с семьей. Семейная терапия: символический подход, основанный на личностном опыте / К. Витакер, В. Бамберри. – М. : Класс, 2001. – 176 с.
5. Витек К. Проблемы супружеского благополучия / К. Витек. – М. : Прогресс, 1988. – 144 с.
6. Демидова Т.А. Особливості формування уявлень про сім'ю у старшокласників: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : 19.00.07 «Педагогічна і вікова психологія» / Т.А. Демидова Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. – К., 2003. – 24 с.
7. Добрович А. Милые братья... /А. Б. Добрович, О. А. Ясницкая.- М. : Московский Рабочий, 1988. - 174 с.
8. Дружинин В. Н. Психология семьи / В. Н. Дружинин . – М. : КСП, 1996. – 160 с.
9. Кратохвил С. Психотерапия семейно-сексуальных дисгармоний / С. Кратохвил. – М. : Б.И. , 1991. – 304 с.
10. Крупник І. Р. Особливості уявлень дітей трудових мігрантів про сімейне життя: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : 19.00.05 «Соціальна психологія, психологія соціальної роботи» / І. Р. Крупник, Херсонський державний університет. – Х., 2015. – 26 с.
11. Мацюк В. В. Ідентифікація з батьками як психологічний механізм формування образу майбутнього шлюбного партнера / В. В. Мацюк // Проблеми загальної та педагогічної психології: Зб. наукових праць Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України / За ред. С.Д.Максименка. Т. VII, вип. 5. – К., 2006. – 432 с. – С. 189-196.

12. Мушкевич М.І. Психологічні особливості впливу батьківської сім'ї на молоде подружжя: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : 19.00.07 «Педагогічна і вікова психологія» / Т.А. Демидова Рівненський державний гуманітарний університет. – Р., 2002. – 20 с.
13. Прилепских О.С. Особенности влияния образа отца на выбор спутника жизни в юношеском возрасте [Электронный ресурс] // Прикладная психология и психоанализ: электрон. науч. журн. 2011. N 2/ URL: <http://ppip.idnk.ru>
14. Радчук В. М. Механізми вибору шлюбного партнера / В. М. Радчук // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки: Зб. наукових праць КНУ ім.Т. Г. Шевченка / За ред. В.І.Судакова. №2 (23) – К., 2014. – 314 с. – С. 232-239.
15. Самсонова П. М. Роль родительской семьи в формировании представлений подростков о будущей семье / П. М. Самсонова // Тезисы второй всероссийской научной конференции «Психологические проблемы современной российской семьи» (25–27 октября 2005 г.). В 3-х частях. Ч. 3. М., 2005. – 134с.
16. Сидорик Ю. Р. Психологічні особливості взаємин в родині як чинник становлення життєвих перспектив майбутнього сім'янина: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : 19.00.07 «Педагогічна і вікова психологія» / Ю. Р. Сидорик, Прикарпатський національний університет імені В.Стефаника – Івано-Франківськ, 2008. — 22 с.
17. Фрейд З. Очерки по психологии сексуальности / З. Фрейд. – Х. : Фолио, 2000. – 381 с.
18. Цельмер З. На всю жизнь. Психология семейной жизни / З. Цельмер. – М. : Шанс, 1992. – 127 с.
19. Шутценбергер А. Синдром предков. Трансгенерационные связи, семейные тайны, синдром годовщины, передача травм и практическое использование геносоциогаммы / А. Шутценбергер – М.: Изд-во Института Психотерапии, 2001. – 240 с.
20. Эйдемиллер Э. Г. Психология и психотерапия семьи / Э. Г. Эйдемиллер, В. В. Юстицкий. – СПб. : Питер, 1999, – 656 с.
21. Юнг К. Конфликты детской души / К. Юнг. – М. : Канон, 1995. – 333 с.
22. Terman L.M. Psychological factors in marital happiness / L.M. Terman, P. Bittenwieser, L.W. Ferguson, W.B. Johnson, D.P. Wilson. - New York, NY, US: McGraw-Hill, 1938, - 474p.
23. Toman W. Family constellation: its effects of personality and social behavior. – Springer Pub. Co., 1976 – 333p.

Транслітерація

1. Adler A. Praktika i teorija individual'noj psihologii / A. Adler. – М. : Fond «Za jekonomicheskiju gramotnost'», 1995. – 296 s.
2. Bern Je. Iгры, v kotorye igrajut ljudi : psihologija chelovecheskih vzaimootnoshenij. Ljudi, kotorye igrajut v igrы : Psihologija chelovecheskoj sud'by / Je. Bern; [red. M. S. Majakovskogo]. – SPb ; – М. : «Universitetskaja kniga», 1998. – 397 s.
3. Boujen M. Teorija semejnyh sistem Mjurreja Boujena: Osnovnye ponjatija, metody i klinicheskaja praktika. / M. Boujen. - М. : 2005. – 342 s.
4. Vitaker K. Tancy s sem'ej. Semejnaja terapija: simvolicheskij podhod, osnovannyj na lichnostnom opyte / K. Vitaker, V. Bamberri. – М. : Klass, 2001. – 176 s.
5. Vitek K. Problemy supruzheskogo blagopoluchija / K. Vitek. – М. : Progress, 1988. – 144 s.

6. Demidova T.A. Osoblivosti formuvannja ujavlen' pro sim'ju u starshoklasnikiv: avtoref. dis. na zdobuttja nauk. stupenja kand. psihol. nauk : 19.00.07 «Pedagogichna i vikova psihologija» / T.A. Demidova Nac. ped. un-t im. M.P.Dragomanova. – K., 2003. – 24 s.
7. Dobrovich A. Milye branjatsja ... /A. B. Dobrovich, O. A. Jasnickaja.- M. : Moskovskij Rabochij, 1988. - 174 s.
8. Druzhinin V. N. Psihologija sem'i / V. N. Druzhinin . – M. : KSP, 1996. – 160 s.
9. Kratochvil S. Psihoterapija semejno-seksual'nyh disgarmonij / S. Kratochvil. – M. : B.I. , 1991. – 304 s.
10. Krupnik I. R. Osoblivosti ujavlen' ditej trudovih migrantiv pro simejne zhittja: avtoref. dis. na zdobuttja nauk. stupenja kand. psihol. nauk : 19.00.05 «Social'na psihologija, psihologija social'noï roboti» / I. R. Krupnik, Hersons'kij derzhavnij universitet. – H., 2015. – 26 s.
11. Macjuk V. V. Identifikacija z bat'kami jak psihologichnij mehanizm formuvannja obrazu majbutn'ogo shljubnogo partnera / V. V. Macjuk // Problemi zagal'noï ta pedagogichnoï psihologii: Zb. naukovih prac' Institutu psihologii im. G.S.Kostjuka APN Ukraïni / Za red. S.D.Maksimenka. T. VII, vip. 5. – K., 2006. – 432 s. – S. 189-196.
12. Mushkevich M.I. Psihologichni osoblivosti vplivu bat'kivs'koï sim'ï na molode podruzzhja: avtoref. dis. na zdobuttja nauk. stupenja kand. psihol. nauk : 19.00.07 «Pedagogichna i vikova psihologija» / T.A. Demidova Rivnens'kij derzhavnij humanitarnij universitet. – R., 2002. – 20 s.
13. Prilepskih O.S. Osobennosti vlijanja obraza otca na vybor sputnika zhizni v junosheskom vozraste [Jelektronnyj resurs] // Prikladnaja psihologija i psihoanaliz: jelektron. nauch. zhurn. 2011. N 2/ URL: <http://ppip.idnk.ru>
14. Radchuk V. M. Mehanizmi viboru shljubnogo partnera / V. M. Radchuk // Aktual'ni problemi sociologii, psihologii, pedagogiki: Zb. naukovih prac' KNU im.T. G. Shevchenka / Za red. V.I.Sudakova. №2 (23) – K., 2014. – 314 s. – S. 232-239.
15. Samsonova P. M. Rol' roditel'skoj sem'i v formirovanii predstavlenij podrostkov o budushhej sem'e / P. M. Samsonova // Tezisy vtoroj vserossijskoj nauchnoj konferencii «Psihologicheskie problemy sovremennoj rossijskoj sem'i» (25–27 oktjabrja 2005 g.). V 3-h chastjah. Ch. 3. M., 2005. – 134s.
16. Sidorik Ju. R. Psihologichni osoblivosti vzaemin v rodini jak chinnik stanovlennja zhittevih perspektiv majbutn'ogo sim'janina: avtoref. dis. na zdobuttja nauk. stupenja kand. psihol. nauk : 19.00.07 «Pedagogichna i vikova psihologija» / Ju. R. Sidorik, Prikarpats'kij nacional'nij universitet imeni V.Stefanika – Ivano-Frankivs'k, 2008. — 22 s.
17. Frejd Z. Ocherki po psihologii seksual'nosti / Z. Frejd. – H. : Folio, 2000. – 381 s.
18. Cel'mer Z. Na vsju zhizn'. Psihologija semejnoj zhizni / Z. Cel'mer. – M. : Shans, 1992. – 127 s.
19. Shutcemberger A. Sindrom predkov. Transgeneracionnye svjazi, semejnye tajny, sindrom godovshhiny, peredacha travm i prakticheskoe ispol'zovanie genosociogrammy / A. Shutcemberger – M.: Izd-vo Instituta Psihoterapii, 2001. – 240 s.
20. Jejdemiller Je. G. Psihologija i psihoterapija sem'i / Je. G. Jejdemiller, V. V. Justickij. – SPb. : Piter, 1999, – 656 s.
21. Jung K. Konflikty detskoj dushi / K. Jung. – M. : Kanon, 1995. – 333 s.
22. Terman L.M. Psychological factors in marital happiness / L.M. Terman, P. Bittenwieser, L.W. Ferguson, W.B. Johnson, D.P. Wilson. - New York, NY, US: McGraw-Hill, 1938, - 474p.
23. Toman W. Family constellation: its effects of personality and social behavior. – Springer Pub. Co., 1976 – 333p.

Крайлюк А.И.

Выбор брачного партнера: теоретические аспекты

В статье анонсировано результаты теоретического анализа проблемы выбора брачного партнера в современной психологической науке. Ведущее внимание уделено теориям, согласно которым важным фактором избрания есть опыт взаимоотношений в родительской семье. Источников – 23.

Ключевые слова: бессознательные мотивы, брачный выбор, модель брака родителей, жизненный сценарий, родовой анти сценарий, соответствие уровней дифференциации я.

Krailiuk A.I.

The choice of a marriage partner: theoretical aspects

The article unveils the results of theoretical analysis of the choosing a marriage partner in a modern psychological science. In the key point are the theories, according to which the election plays an important factor in the experience of the relationship in the matrimonial home. Sources – 23.

Key words: unconscious motives, marriage choice, model of parents marriage, life scenario, generic anti scenario, matching levels of differentiation I.

Крайлюк Анна Ігорівна – аспірантка Київського національного університету імені Тараса Шевченка, факультет психології, м. Київ.

УДК 159.923

Кушнір Е.А.

**ИЗУЧЕНИЕ ОСОБЕННОСТЕЙ ЖЕНЩИН С ОСЛОЖНЕНИЯМИ
ПРОТЕКАНИЯ БЕРЕМЕННОСТИ**

В статье установлены психологические отличия женщин с осложнениями в протекании беременности и выявлены особенности психологического компонента гестационной доминанты у женщин, имеющих осложнения в протекании беременности. Показано, что женщины с осложнениями в протекании беременности имеют большую склонность к депрессивным мыслям относительно грудного вскармливания, менее склонны к половой идентификации с женщиной, больше подвержены напряженности и утомлению, чаще испытывают конфликт с беременностью либо ситуацией материнства. Источников 9.

Ключевые слова: беременные женщины, доминанта беременности, психологический компонент гестационной доминанты

Постановка проблемы. Актуальность исследования психологических особенностей женщин с осложнениями в протекании беременности обусловлена междисциплинарной проблемой как для психологов (выявления конфликта в ситуации материнства), так и для медиков (повышение качества психологического здоровья беременных). В последние годы изучению психологических аспектов беременности посвящено множество работ. Однако

215